

Detaljregulering Botneneset

Konsekvensutgreiing landbruk/jordvern

Masfjorden kommune

Botneneset, gnr. 31, bnr. 1 m.fl.

Detaljreguleringsplan for bustadområde på Botneneset

Arealplan-ID: 20210004

Prosjekt/Plannamn:	Rapportdato: 03.08.2023
Fylke: Vestland	Kommune: Masfjorden kommune
Oppdragsgjevar:	Plankonsulent: ABO plan og arkitektur AS
Fagansvarleg: Bjørnar Ophaug Boge	Andre nøkkelpersonar:
Kvalitetskontroll:	

Innhald

1	INNLEIING	2
1.1	Nasjonale mål om jordvern	2
2	SAMANDRAG	3
3	METODE	4
3.1	Datagrunnlag	8
4	DAGENS SITUASJON OG VERDIAR	9
5	PÅVERKNAD	17
6	AVBØTANDE TILTAK	18
7	DISKUSJON OG KONKLUSJON	18
8	KJELDER	19

1 Innleiing

I vedtatt planprogram fagtema Landbruk/jordvern vurdert som eit tema som skal konsekvensutgreiast. I planprogrammet står det at det skal vurderast kva konsekvensar planen har for den eksisterande dyrka marka, og drøftast eventuelle avbøtande tiltak korleis jordmassar kan. Metode er gitt av statens vegvesen handbok V712 frå 2018, då miljødirektoratet sin rettleiar M-1941 ikkje har landbruk/naturressursar som eige vurderingstema.

1.1 Nasjonale mål om jordvern

I nasjonal jordvernstrategi vedtatt av Stortinget 8.12.2015, er det satt ei målsetting om at omdisponering av jordbruksareal til utbyggingsformål skal vere mindre enn 4000 dekar/år innan 2020. Målsettinga gjeld nasjonalt, totalt for alle sektorar og regionar.

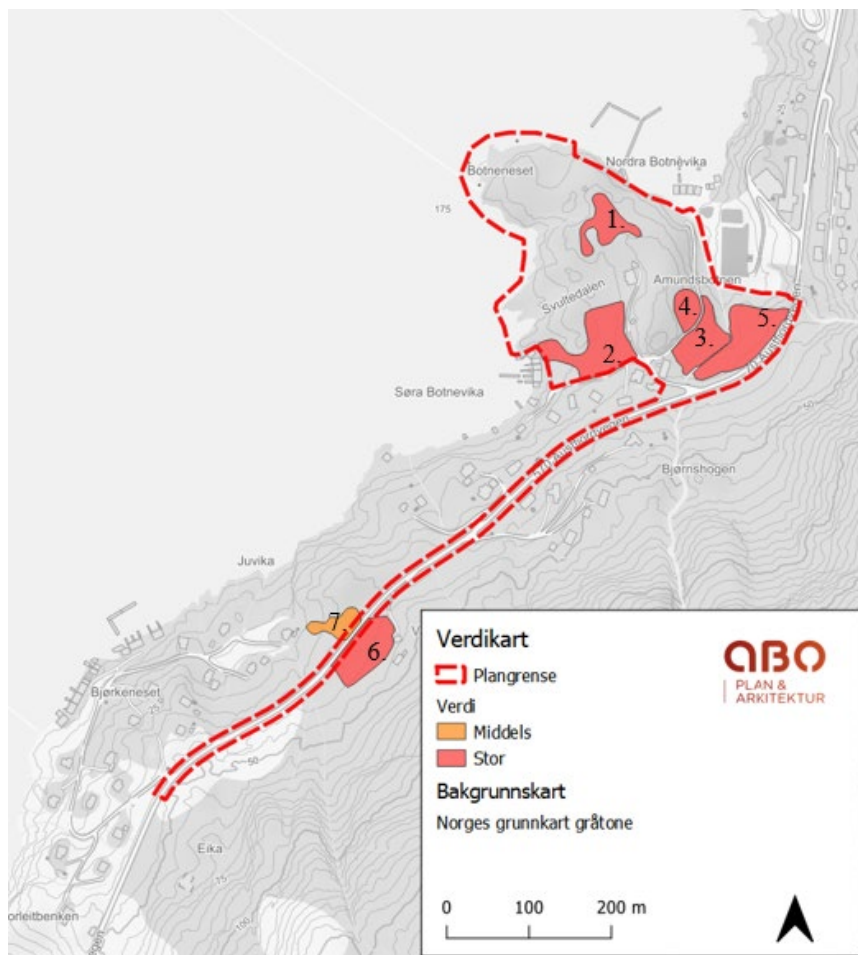
Jordlova har som føremål å leggja tilhøva til rette for at jordviddene i landet med skog og fjell med tilhøyrande arealressursar kan verte brukt på best mogleg tenleg måte for samfunnet og framtidige generasjonar sine behov. Arealressursane bør disponerast på ein måte som gjer ein tenleg, variert bruksstruktur ut frå samfunnsutviklinga i området og med vekt på omsynet til busetjing, arbeid og driftsmessige gode løysingar. Aktuelle retningslinjer kan t. d vera samordna areal- og transportplanlegging, styrking av barn- og unges interesser i planlegging, folkehelse, differensiert forvaltning i strandsona osv. Landbruksdirektoratet sin rapport Vernebestemmelsene i jordloven (2016) seier følgande:

«Bestemmelsene i jordloven § 9 innebærer et forbud mot omdisponering av dyrka og dyrkbar jord til formål som ikke hører inn under eller er et ledd i jordbruksproduksjon. Formålet med omdisponeringsforbudet er jordvern, altså å sikre produktive, matproduserende arealer og jordsmonnet. Utgangspunktet er med andre ord at det er et forbud mot å ta jordbruksarealer i bruk til boligbygging, industri eller samferdselsanlegg.»

Selv om forbudet mot omdisponering legger opp til et strengt jordvern, kan det ved «særlege høve» gis dispensasjon til omdisponering. Det skal foretas en samlet vurdering, der det skal tas hensyn til godkjente planer etter plan- og bygningsloven, drifts- eller miljømessige ulemper for landbruket i området, kulturlandskapet og det samfunnsgagnet omdisponeringen vil gi.»

2 Samandrag

Det er definert sju delområde med ulik verdi som naturressursar innanfor influensområde til planområdet:

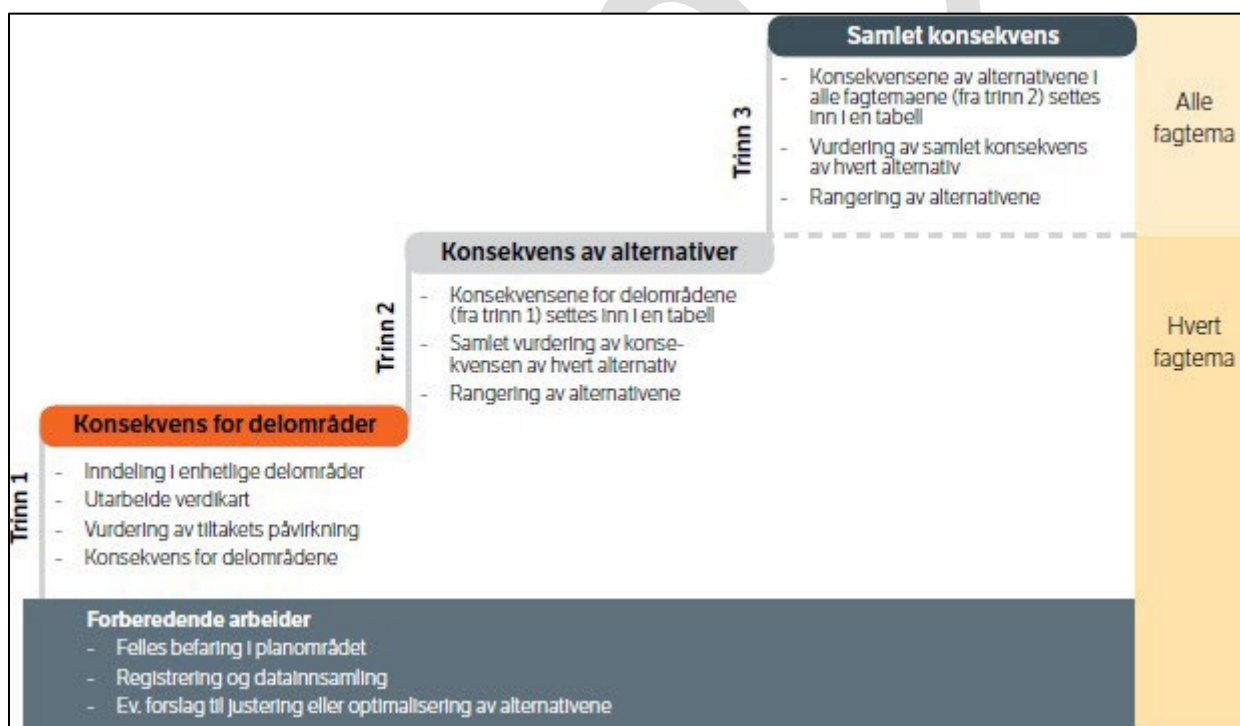
Som følgje av etableringa av nytt bustadfelt med tilhøyrande infrastruktur (veg) vil noko areal av jordbruksareal med stor verdi gå tapt. Størst er konsekvensen for delområdet 1 der om lag 2289 m² med fulldyrka jord vert omdisponert til bustad. Jordbruksareal langs fylkesvegen vil bli noko smalare, men vil ikkje føre til vesentlege ulemper for vidare jordbruksdrift. For delområde 4 vil det gå tapt noko landbruksareal (mindre omdisponering).

Delområde	Verdi	0-alt	Alternativ 1
1	S	0	Betydeleg miljøskade (--)
2	S	0	Ubetydeleg miljøskade (0)
3	S	0	Ubetydeleg miljøskade (0)
4	S	0	Ubetydeleg miljøskade (0)
5	S	0	Ubetydeleg miljøskade (0)
6	S	0	Ubetydeleg miljøskade (0)

7	M	0	Ubetydeleg miljøskade (0)
Vektlegging av enkelte delområde			Delområdet 1 er vektlagt fordi der her den største miljøskaden oppstår
Samla verknadar			Det er ikkje planlagt andre inngrep, så vidt kjent
Samla konsekvens for Naturressursar			Middels negativ konsekvens
Grunngjevnad av konsekvens			Påverknaden på heile det vurderte området blir vurdert som betydeleg miljøskade (-) på grunn av arealbeslag av 2,2 daa fulldyrka jord innanfor delområde 1.

3 Metode

Konsekvensutgreiinga av ikkje prissette tema tek utgangspunkt i Statens Vegvesen si handbok V712. Føremålet med denne framgangsmåten er å gjere analysar, konklusjonar og tilrådingar meir objektive, lettare å forstå, meir samanliknbare og moglege å etterprøve. Vurderingane er gjort i tre trinn iht. V712, som vist i figuren under.

Figur 1: Figuren syner dei tre hovudtrinna for vurdering av ikkje prissette tema etter V712.

Alternativ som skal utgreiast

1. **Alternativ 1** – Utbygging av bustadområde slik som planframlegget syner. For nærare skildring vert det vist til planomtale, illustrasjonsplan og plankart som ligg som vedlegg til planframlegget.

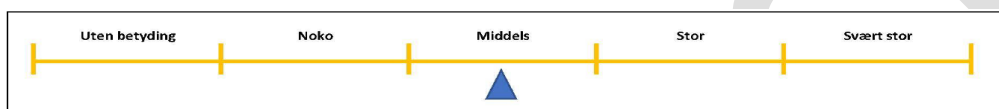
Influensområde

Influensområdet er areal som kan bli påverka av tiltaket. Planområdet dekker områder som blir direkte påverka av arealbeslag av den planlagde utbygginga. Influensområdet omfattar planområdet og areal utanfor det definerte planområdet som kan bli påverka tiltak innanfor planområdet.

Tre omgrep står sentralt når det gjeld vurdering og analyse av konsekvensar for nye tiltak:

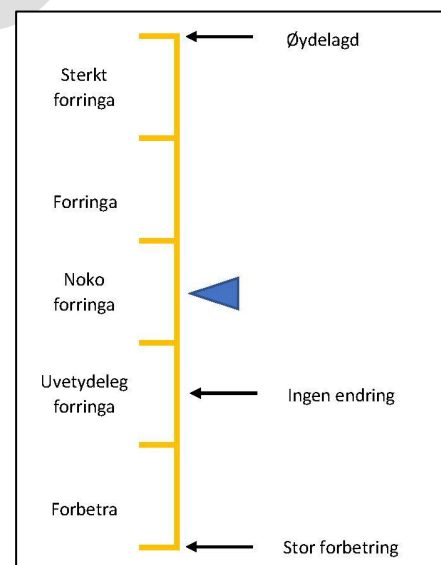
Verdi

Verdi er kor verdifullt eit område eller miljø er i høve til fagtema. Alle delområde er verdivurdert etter fagspesifikke kriterier i V712, og framstilt på verdikart. Verdi vert uttrykt gjennom tilstand, eigenskap og utviklingstrekk for fagtema. Verdien vert fastsett etter utan betydning – *noko* – *middels* – *stor* – *svært stor*. Verdi kan ha nasjonal, regional eller lokal betydning.

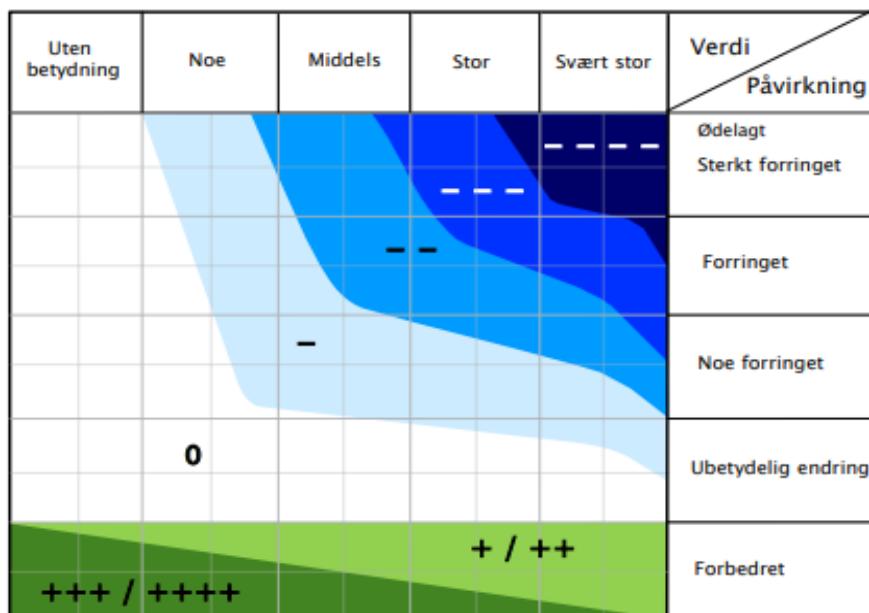
Påverknad

Tiltakets påverknad er mål på kor store endringar tiltaket kan medføre for fagtema, etter skala *sterkt forringa* – *forringa* – *noko forringa* – *ubetydeleg forringa* – *forbetra*. Påverknad vert vurdert opp mot referansesituasjonen (nullalternativet). Påverknad skal vurderast for dei same fagtema og evt. underkategoriar som er verdivurdert. Vurderinga bygger på kunnskap om verdiane i området, kunnskap om tiltakets fysiske utforming og kunnskap om korleis tiltaket påverkar verdiane for fagtemaet.

Konsekvens

Konsekvens vert fastsett ved *samanstilling av verdi og påverknad* for eit område. *Negativ konsekvens er knytt til verdiforringing* av eit område, medan *positiv konsekvensgrad føreset ein verdiauke etter at tiltaket er realisert*. Skala går frå 4 minus til 4 pluss. Ved å sette saman verdi og påverknad i konsekvensvifta blir det gitt ein konsekvens for tiltaket for det aktuelle fagtema. Førmoner og ulemper kan deretter samanliknast med 0-alternativet.

Figur 6-6 Konsekvensvifte. Konsekvensen for et delområde framkommer ved å sammenholde grad av verdi i x-aksen med grad av påvirkning i y-aksen. De to skalaene er glidende.

Skala	Konsekvensgrad	Forklaring
----	4 minus (----)	Den mest alvorlige miljøskaden som kan oppnås for delområdet. Gjelder kun for delområder med stor eller svært stor verdi.
---	3 minus (---)	Alvorlig miljøskade for delområdet.
--	2 minus (--)	Betydelig miljøskade for delområdet.
-	1 minus (-)	Noe miljøskade for delområdet.
0	Ingen/ubetydelig (0)	Ubetydelig miljøskade for delområdet.
+ / ++	1 pluss (+) 2 pluss (++)	Miljøgevinst for delområdet: Noe forbedring (+), betydelig miljøforbedring (++)
+++ / +++++	3 pluss (+++) 4 pluss (++++)	Benyttes i hovedsak der delområder med ubetydelig eller noe verdi får en svært stor verdiøkning som følge av tiltaket.

Figur 2: Konsekvensvifte vist øvst og konsekvensgrad vist i tabell nedst. Henta frå handbok V712

Kriteria for vurdering av verdi og påverknad

For verdivurdering og avgrensning av verdiområda, er det tatt i bruk registreringskategoriar og verdikriteriar sett i handbok V712, sjå tabell under:

Tabell 2: Kriteria for verdsetting av lokalitetar og områder følger Statens håndbok V712 (Statens vegvesen, 2018)

Regis- trerings- kategori	Del- kategori	Ubetyde- lig verdi	Noe verdi	Middels verdi	Stor verdi	Svært stor verdi
Jord- bruk ⁷⁸	Jorbruks- areal med jords- monnkart		Jordressursklasse 3 med store driftstekniske begrensninger Jordressursklasse 4	Jordressursklasse 2 med store driftstekniske begrensninger Jordressursklasse 3 uten store driftstek- niske begrensninger	Jordressursklasse 1 med store driftstekniske begrensninger Jordressursklasse 2 uten store driftstek- niske begrensninger	Jordressursklasse 1 uten store driftstekniske begrensninger
	Fulldyrka jord uten jords- monnkart			Organisk jord eller jorddekt, tungbrukt	Jorddekt, lettbrukt og mindre lettbrukt ⁷⁹	
	Over- flate- dyrka jord eller innmarks- beite uten jords- monnkart		Grunnlendt eller organisk jord	Jorddekt		
	Dyrkbar jord		Organisk jord. Jorddekt, ikke tidligere dyrka, som enten er tørkesvak eller ikke selv- drenert, eller er selv- drenert og blokkrik eller svært blokkrik	Jorddekt, tidligere dyrka. Jorddekt, ikke tidligere dyrka, som er selvdrenert og ikke blokkrik.		

Tabell 3: Kriteria for påverknad følger Statens håndbok V712 (Statens vegvesen, 2018)

Tiltakets påvirkning	Jordbruk	Reindrift	Utmark	Fiskeri	Vann	Mineralresurser
Ødelagt/sterkt forringet	Betydelig areal foreslås omdisponert. Utbyggingsforslaget berører kjerneområde for landbruk eller et stort, sammenhengende jordbruksområde slik at det i stor grad reduserer muligheten til effektiv utnyttelse av jordbruksareal.	Stenging av flyttlei. Inngrep i kalvingsområder som gjør disse ubrukelige. Inngrepet avskjærer eksisterende beiteområder for framtidig bruk.	Arealbeslag eller fragmentering som fjerner muligheten til effektiv utnyttelse av beiteområder. Fragmentering, vandringshindre eller andre effekter som fjerner mulighetene for næringsmessige utnyttelse av jakt og fiske.	Størstedelen av lokalitet blir varig beslaglagt. Lokalitetens funksjoner går tapt eller blir tilnærmet ødelagt.	Drikkevannskilde må tas ut av bruk. Akvifer forventes varig påvirket av forurensning eller vil få senket grunnvannstand / poretrykk.	Gjennomføring av planen vil hindre all utnyttelse eller begrense uttak av forekomsten med minst 75 % av utnyttbar mengde.
Forringet	Større areal foreslås omdisponert. Utbyggingsforslaget berører sammenhengende jordbruksområde av noe størrelse slik at det reduserer muligheten til effektiv utnyttelse av jordbruksareal.	Mindre inngrep i kalvingsområder som tilnærmet kan brukes som før. Betydelig arealbeslag eller tap av beite. Sperring av trekklei med få alternativer trekkmuligheter.	Arealbeslag eller fragmentering som i betydelig grad reduserer muligheten til effektiv utnyttelse av beiteområder. Fragmentering, vandringshindre eller andre effekter som i betydelig grad reduserer de mulighetene for næringsmessige utnyttelse av jakt og fiske.	Mer enn 20 % av lokalitet og funksjon går tapt.	Nærføring til tilsigsområde og/eller vannkilde som gir stor fare for påvirkning av drikkevann. Utbygging over en akvifer som gir stor fare for påvirkning.	Gjennomføring av planen vil redusere uttaket med mellom 50 - 75 % av utnyttbar mengde.
Noe forringet	Mindre omdisponering foreslås. Berører et mindre og isolert jordbruksareal.	Arealbeslag eller tap av beite i noe omfang. Sperring av trekklei med flere alternativer trekkmuligheter.	Arealbeslag eller fragmentering av beiteområder som i noen grad reduserer muligheten til effektiv utnyttelse av beiteområder. Fragmentering, vandringshindre og andre effekter som i noen grad reduserer mulighetene for næringsmessig utnyttelse av jakt og fiske.	Mindre enn 20 % av lokalitet og funksjon går tapt.	Utbygging innen 200 m til tilsigsområde eller vannkilde som kan gi fare for påvirkning. Utbygging i kanten av en større akvifer som kan gi fare for påvirkning.	Gjennomføring av planen vil redusere uttaket med mellom 25 - 50 % av utnyttbar mengde.
Ubetydelig endring	Jordbruksareal/jordressurser berøres ikke, eventuelt kun noe dyrkbar jord.	Ingen eller minimal andel av beiteområde blir berørt.		Lokalitet og funksjon blir tilnærmet uendret.		
Forbedret	Bedret arrondering. Der det ligger til rette for å slå sammen dyrka jord til større enheter etter anlegg. Forbedret tilgjengelighet.	Nye/tidligere beiteområder blir gjort mer tilgjengelig. Tidligere flyttlei og trekklei kan gjenåpnes.	Bedret arrondering av beiteområder. Reduksjon av påkjørselsrisiko for beitedyr. Bedrete forhold for utøvelse av jakt og fiske (fjerning av vandringshindre, tilretteleggings tiltak for fiskeoppgang)	Tiltaket medfører opprydding i tidligere negative tiltak, eksempelvis fjerning av fyllinger som påvirker økologiske funksjoner.	Utbyggingsalternativ som eliminerer dagens påvirkning og all belastning på eksisterende vannkilde eller større akviferer.	Gjennomføring av planen sikrer adkomst til forekomst av stor eller svært stor verdi som har forhindret uttak til nå.

3.1 Datagrunnlag

Utgreiinga bygger på tilgjengelege rapportar og kart:

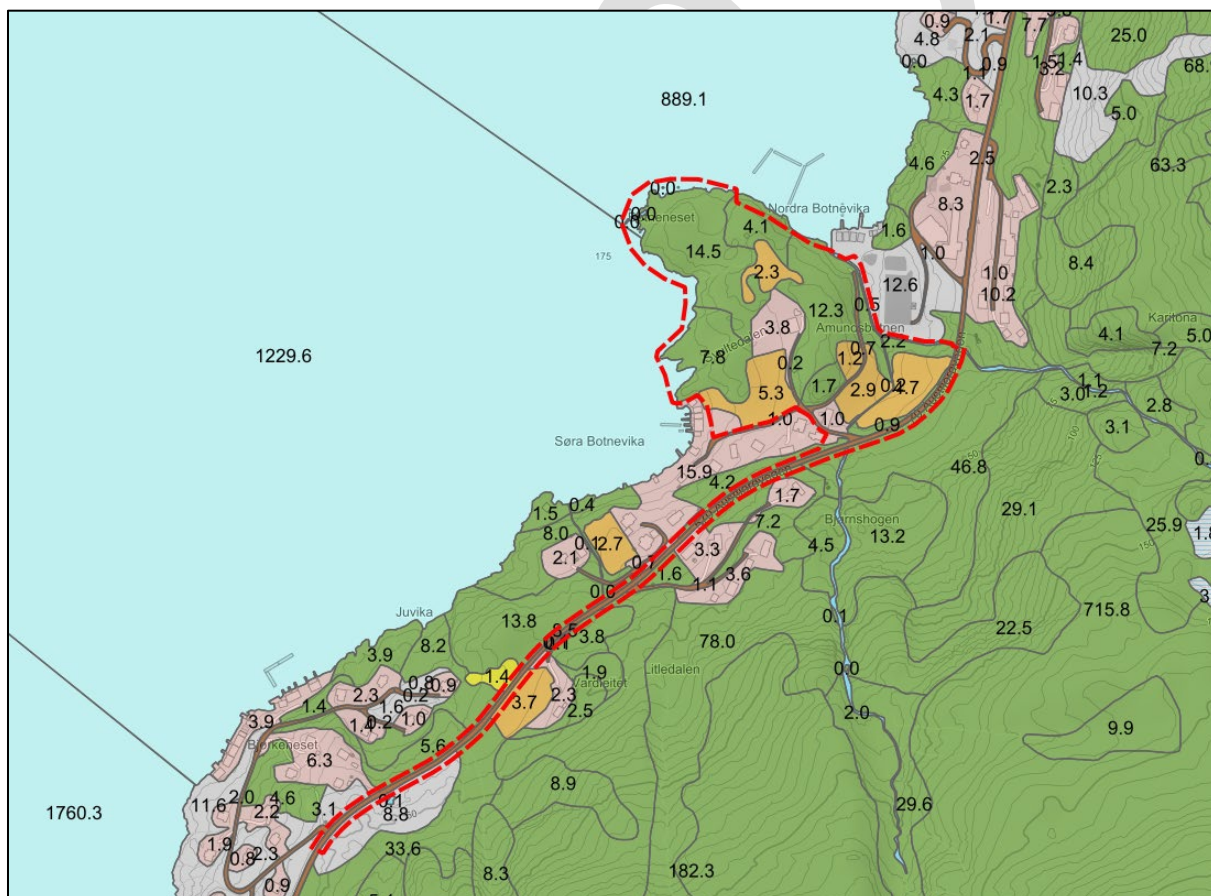
- KILDEN.no (2023)
- Miljøstatus (2023)

4 Dagens situasjon og verdier

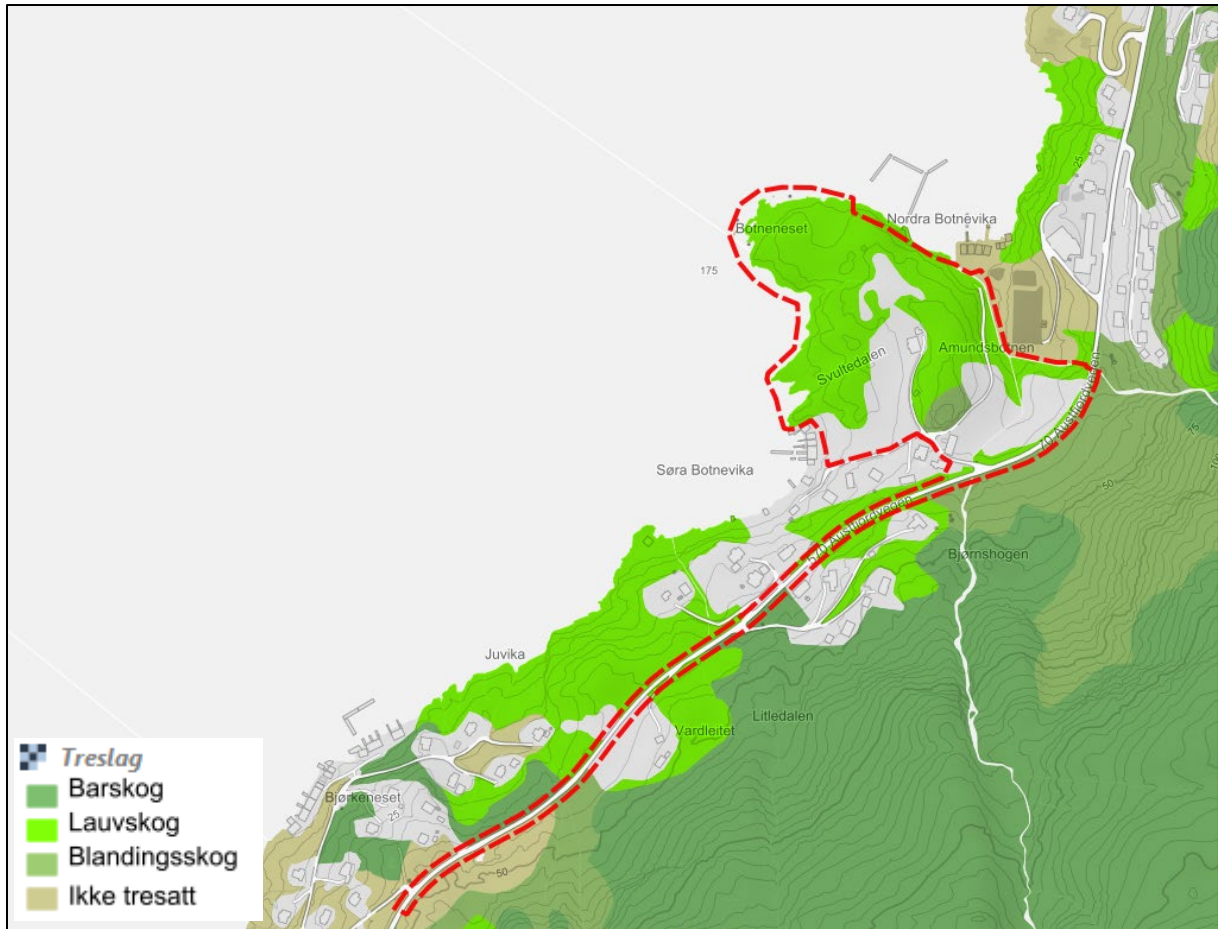
Dagens situasjon

Planområdet ved Botnaneset ligg om lag 1000 meter sørvest for Masfjordnes ferjekai, i Masfjorden kommune i Vestland fylke. Planområdet er ca. 86 daa. Plangrensa tar med seg del av fv. 57 Austfjordvegen for å kunne regulere for løysingar for mjuke trafikkantar. Innanfor plangrensa er det ein einbustad/prestegard ved Svultedalen. Planområdet grensar i nord/nordvest til småbåthamn, naust og Sandnes skule med uteområde (fotballbane, dekklekeplass m.m). Austfjordvegen grensar til einbustadar ved Søre Botnavika og Søre Bjørkeneset. Mot vest ligg Sandesosen og mot aust stig terrenget opp mot Botnefjellet kote +375 moh. Det er 4 bekkar som kryssar planområdet.

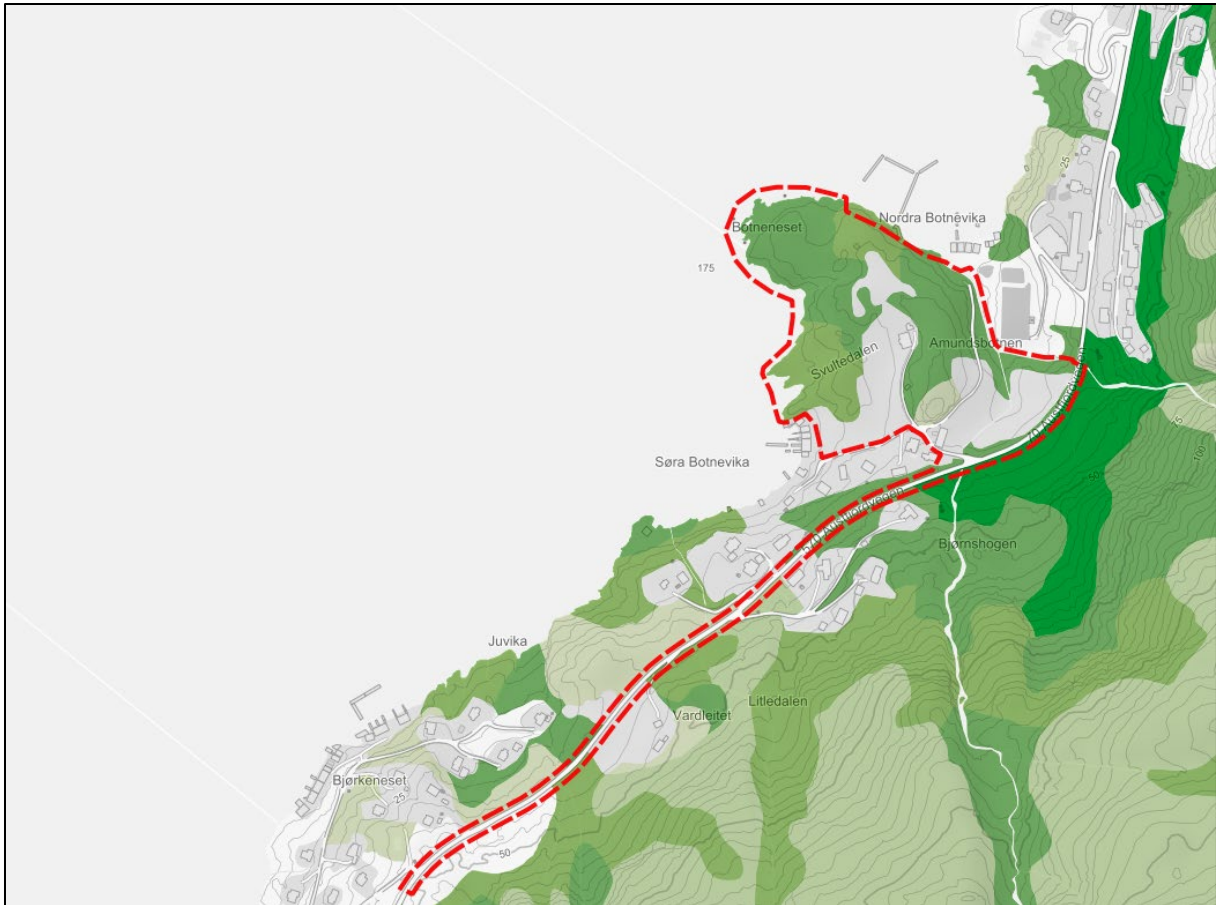
Store deler av planområdet er skogområder og innmarksareal. Naturressursane i området knyt seg primært til jordbruk/fulldyrka mark. I hovudsak vert innmarka i området nytta til beite eller grasproduksjon. Skogsområda er stort sett lauvskog med høg bonitet. Noko som treslaga som ein finn i området reflekterer. Landbruksareala i området har i liten grad vorte endra dei siste 50 åra, forutanom noko landbruksareal gjekk tapt ved bygging av fotballbane, som er tilknytt skuleområdet.

Figur 3: Arealtype. Kjelde: NIBIO

Figur 4: Treslag. Kjelde: NIBIO

Figur 5: Bonitetskart. Kjelde: NIBIO

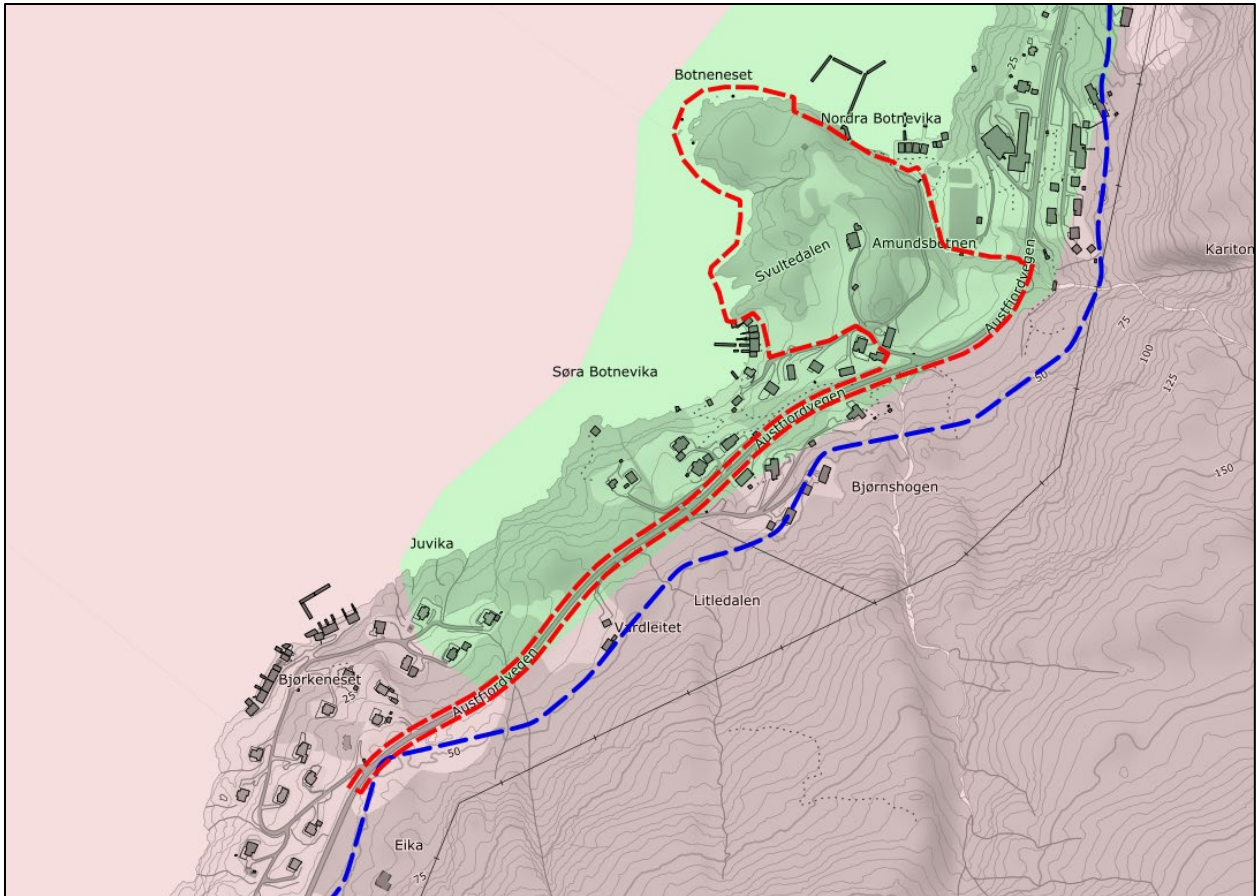

Figur 6: Ortofoto 2020. Foto: Norgebilder.no/kartverket.

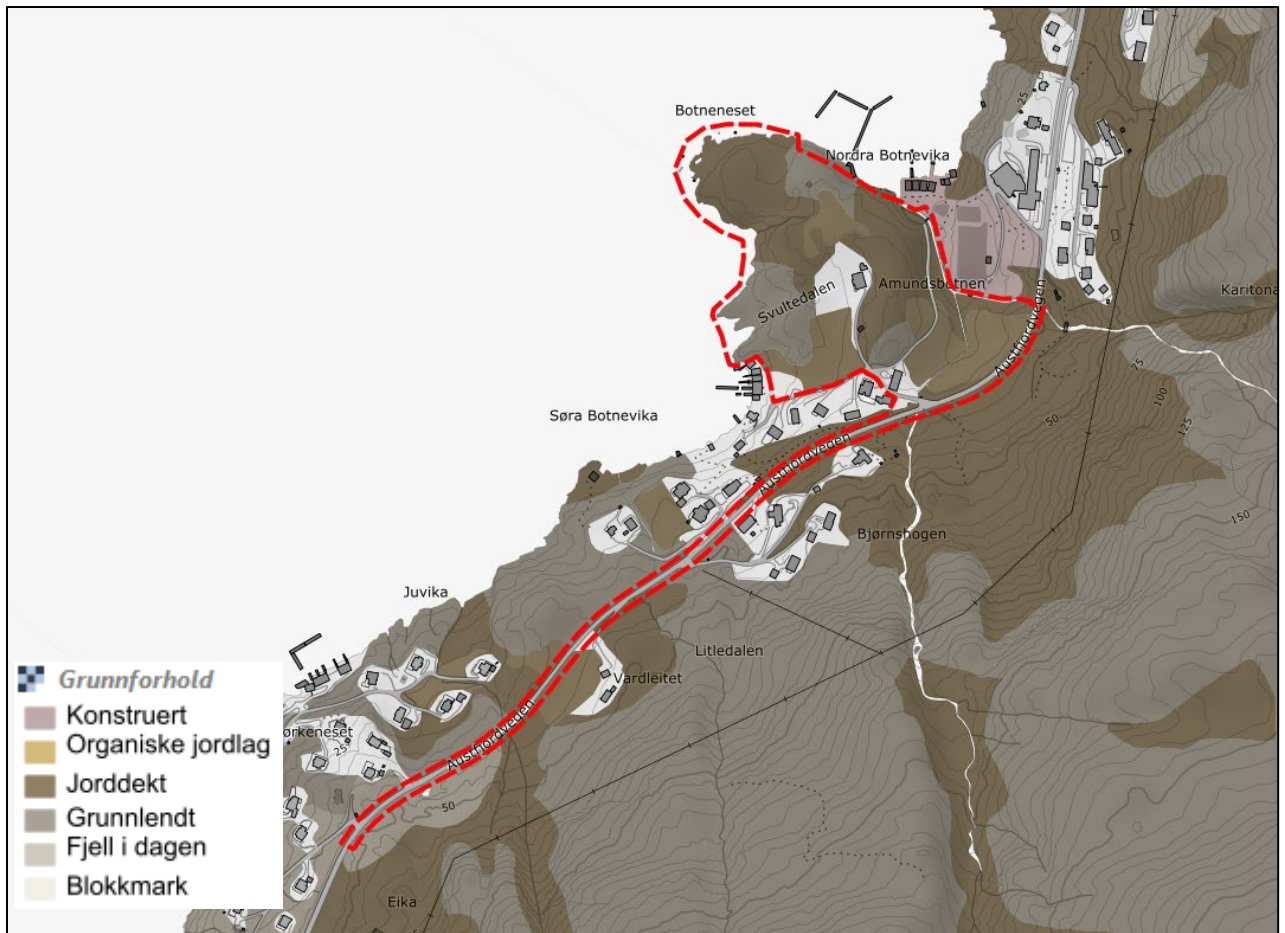

Figur 7: Området i 1965. Foto: Norgebilder.no/kartverket.

Lausmasekart frå NGU syner at planområdet ligg på morenemateriale med usamanhengande eller tynt dekke over berggrunnen. Planområdet ligg under marin grense. I NIBIO kartteneste Kilden er areal innanfor planområdet registrert i kategoriane jorddekt, grunnlendt og konstruert.

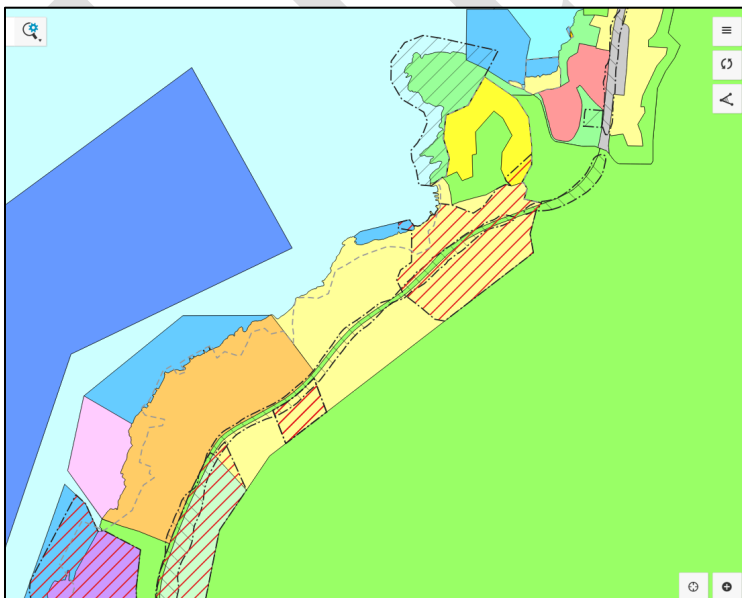

Figur 8: Lausmasekart og marin grense (blå stipla linje). Kjelde: NGU

Figur 9: Grunntilhøve. Kjelde: Kilden/NIBIO

Areala innanfor planområdet er avsett til LNF, bustad og framtidig bustad i kommuneplanens arealdel. Delar av planområdet er omfatta av omsynssone for skred og friluftsliv.

Figur 10: Utsnitt frå kommuneplanens arealdel. Kjelde: Nordhordlandskart.

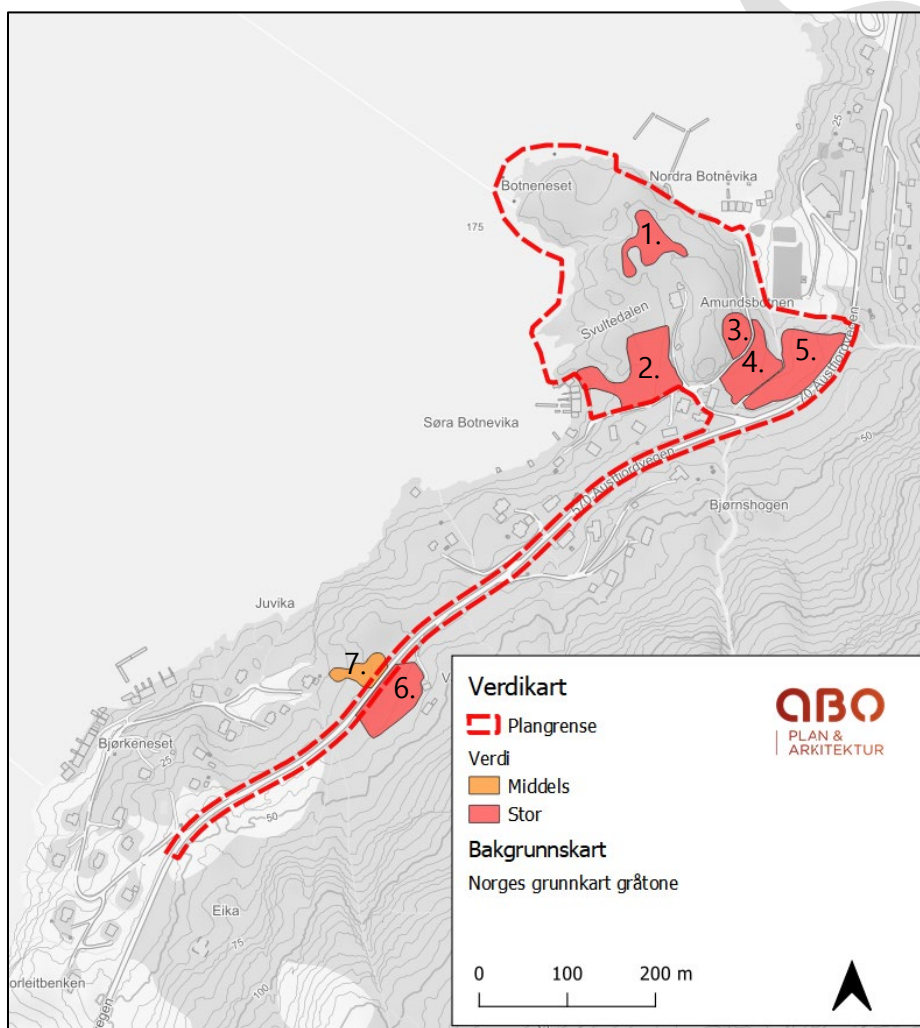
Verdi

Kartlaget «Verdiklasser basert på AR5 og DMK» er utvikla for bruk ved konsekvensanalysar etter «Håndbok for Konsekvensanalyser» frå Statens vegvesen, og vert nytta for område utan jordsmonnkart. Opplysningar frå AR5 og DMK gir svakare grunnlag for å differensiere verdien av jordbruksareal enn det jordsmonnkartet gjer, og det gjer ikkje grunnlag for å identifisera jordbruksareal i klassen «Svært stor verdi». I AR5 er jordbruksarealet delt i klassane fulldyrka jord, overflatedyrka jord og innmarksbeite. Desse er igjen delt inn etter grunnforholda jorddekt, organisk jord og grunnlendt. I DMK er jordbruksareala også delt inn etter driftsforhold for jordbruket i klassene lettbrukt, mindre lettbrukt og tungbrukt jord, basert på faktorane helling, form (arrondering) og størrelse:

Stor verdi: Fulldyrka jord som er jorddekt og ikkje tungbrukt.

Middels verdi: Fulldyrka organisk jord, fulldyrka tungbrukt jord, samt innmarksbeite og overflatedyrka jord som er jorddekt.

Noko verdi: Innmarksbeite og overflatedyrka jord som er grunnlendt eller har organiske jordlag.

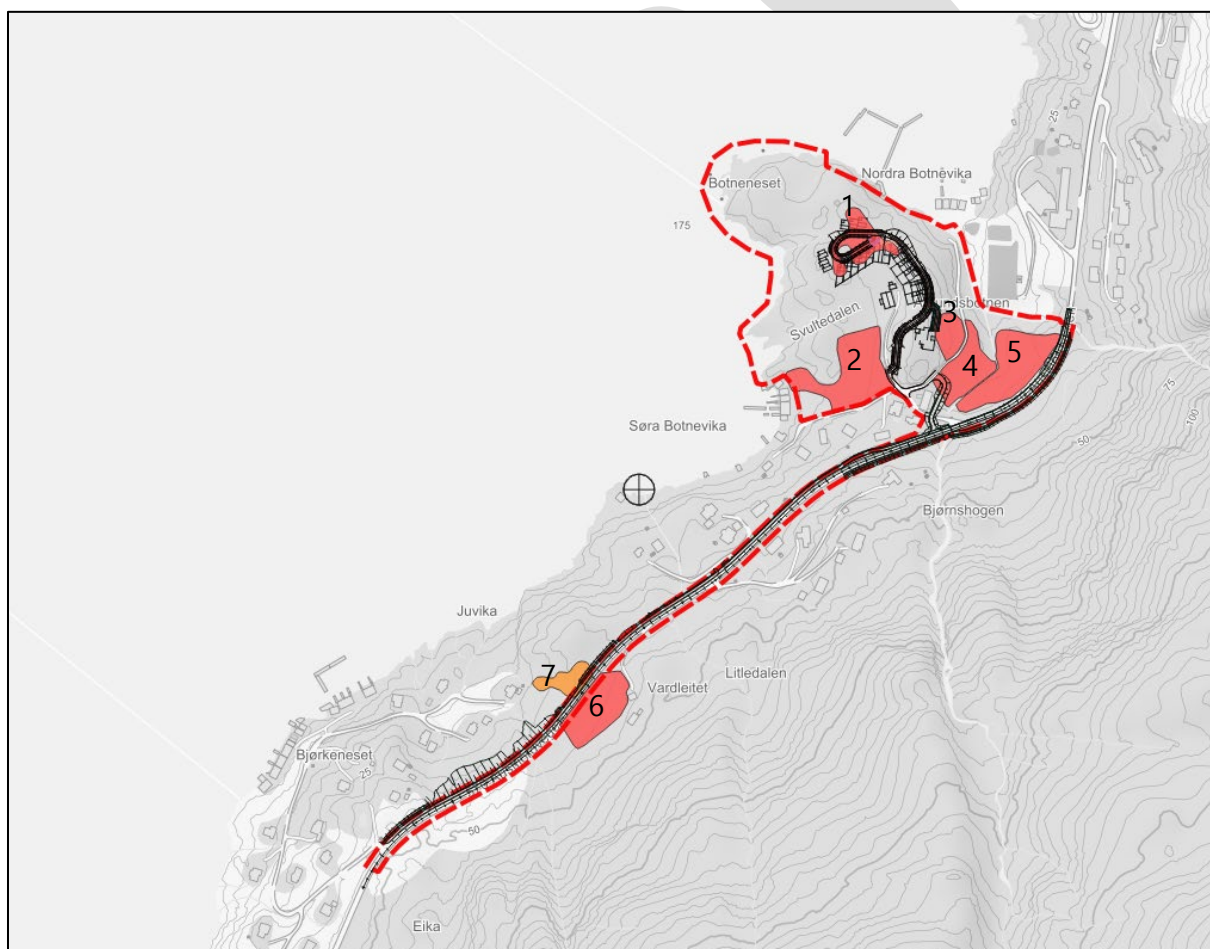

Figur 11: Verdiklassar for jordbruksareal og delområder (1-7).

5 Påverknad

Som følge av etableringa av nytt bustadfelt med tilhøyrande infrastruktur (veg) vil noko areal av jordbruksareal med stor verdi gå tapt. Størst er konsekvensen for delområdet 1 der om lag 2289 m² med fulldyrka jord vert omdisponert til bustad. Jordbruksareal langs fylkesvegen vil bli noko smalare, men vil ikkje føre til vesentlege ulemper for vidare jordbruksdrift. For delområde 4 vil det gå tapt noko landbruksareal (mindre omdisponering).

Delområde Nr.	Type påverknad	Påverknad
1	Arealbeslag fulldyrka jord (2289 m ²)	Forringa (--)
2	Arealbeslag fulldyrka jord (33 m ²)	Ubetydeleg endring
3	Ingen	Ubetydeleg endring
4	Arealbeslag fulldyrka jord (290 m ²)	Ubetydeleg endring
5	Ingen	Ubetydeleg endring
6	Ingen	Ubetydeleg endring
7	Arealbeslag overflatedyrka jord (260 m ²)	Ubetydeleg endring

Figur 12: Kart med tiltak som syner delområda og kvar det blir arealbeslag av jordbruksareal.

Konsekvens

Delområde	Verdi	0-alt	Alternativ 1
1	S	0	Betydeleg miljøskade (--)
2	S	0	Ubetydeleg miljøskade (0)
3	S	0	Ubetydeleg miljøskade (0)
4	S	0	Ubetydeleg miljøskade (0)
5	S	0	Ubetydeleg miljøskade (0)
6	S	0	Ubetydeleg miljøskade (0)
7	M	0	Ubetydeleg miljøskade (0)
Vektlegging av enkelte delområde			Delområdet 1 er vektlagt fordi der her den største miljøskaden oppstår
Samla verknadar			Det er ikkje planlagt andre inngrep, så vidt kjent
Samla konsekvens for naturverdiar			Middels negativ konsekvens
Grunngjevnad av konsekvens			Påverknaden på heile det vurderte området blir vurdert som betydeleg miljøskade (-) på grunn av arealbeslag av 2,2 daa fulldyrka jord innanfor delområde 1.

6 Avbøtande tiltak

Følgande skadereducerande tiltak kan redusere dei negative konsekvensane:

- Ta vare på matjordlag i fulldyrka områder for forbedring av eksisterande dyrka mark innanfor same eigedom eller innanfor andre landsbrukseigedomar. Matjord skal skyvast til side og nyttast vidare etter endt anleggsperiode. Det er viktig at brun mineraljord ikkje vert blanda med andre ureina massar, slik at massane kan nyttast til jordforbetring.
- Ha fokus på minimere arealbeslag i jordbruksareal til eit minimum i anleggsfasen.
- Anleggssone i dyrka mark må settast i stand etter endt anleggsperiode.

7 Diskusjon og konklusjon

Som følgje av etableringa av nytt bustadfelt med tilhøyrande infrastruktur (veg) vil noko areal av jordbruksareal med stor verdi gå tapt. Dei råka jordbruksareala langs fylkesvegen vil bli smalare, men vil ikkje føre til vesentlege ulemper for vidare jordbruksdrift. Størst er konsekvensen for delområdet 1 der om lag 2289 m² med fulldyrka jord vert omdisponert til bustad. Dette arealet er allereie er avsett til byggjeføremål i kommuneplanens arealdel som betyr at omdisponering av jorda allereie er avgjort i overordna plan. Synar i denne samanheng til jordlova § 2 om planens verkeområde. Her går det fram at reglene i § 9 om bruk av dyrka og dyrkbar mark ikkje gjeld for område som i overordna plan og/eller i reguleringsplan er avsett til byggjeføremål. Det å ta vare på jorda innanfor planområdet er

vurdert å vere eit avbøtande tiltak som i tilstrekkeleg grad tek vare på landbruksverdiane innanfor planområdet.

Det er og usikkerheit til påverknadsgraden. Usikkerheita er knytt til om kvar grensa går mellom større omdisponering (forringa påverknad) av jordbruksareal og mindre omdisponering (noko forringa påverknad) jf. Tabell 3. Dette kunne godt ha vore talfesta i rettleiaren/handboka. I dette tilfelle har vi valt å sette påverknadsgraden til forringa for delområde 1, men det kan vera at konsekvensen burde vært sett til noko forringa påverknad.

8 Kjelder

Statens vegvesen. 2018. Konsekvensanalyser. Statens vegvesen håndbok V712

Utkast